

Sveriges Kärntekniska Sällskap
Box 6242
102 34 Stockholm

REMISSYTTRANDE
2019-09-02

Till
Regeringskansliet
Miljödepartementet
m.remissvar@regeringskansliet.se
conny.hagg@regeringskansliet.se

SKS yttrande över avseende M2019/00862/Ke Utredningen Ny kärntekniklag – med förtydligt ansvar (SOU 2019:16)

Sveriges Kärntekniska Sällskap (SKS) är en ideell intresseförening inom kärnteknikområdet. Föreningen verkar för att främja utvecklingen av den fredliga kärntekniken och arbetar för att tydliggöra dess fördelar.

Sveriges Kärntekniska Sällskap (SKS) har granskat delar av utredningen gällande nyformuleringen av Kärntekniklagen. I detta yttrande lämnar SKS sina synpunkter på utredningen. SKS välkomnar förslaget att strukturera upp gällande kärntekniklag med syftet att förbättra tydlighet, struktur och läsbarhet samt att anpassa skrivelserna tidsenligt. SKS anser att utredningen är väl genomförd och ger förslag på lämpliga och rimliga förändringar av kärntekniklagen.

SKS har kommentarer som rör förfarandet runt samrådsprocess, förbud mot att ta en permanent avstängd kärnkraftsreaktor i drift och särskiljande av säkerhetsfrågor och strålskyddsaspekter.

Krav på samrådsprocess

Det framgår av utredningen att bestämmelser om s.k. stegvis prövning föreslås införas direkt i lagen. SKS anser att ett tillvägagångssätt med stegvis prövning är rimligt och att föredra då det möjliggör en effektivare ansökningsprocess. Emellertid anser SKS att absolut krav på samråd inför varje enskilt moment är omotiverat och olämpligt. SKS menar att ett inledande samråd är tillräckligt för att säkerställa möjlighet till insyn och inflytande. Ytterligare krav på samråd kommer att leda till en ineffektiv tillståndsprocess och ökad handläggning. Det gör prövningsprocessen oförutsägbar och kan fungera avskräckande för potentiella nybyggnadsplaner. Ett sådant förfarande är inte i linje med internationell praxis och internationella rekommendationer.

SKS föreslår att kravet på att samråd alltid ska ske innan ett nytt moment påbörjas (5 kap. 13§) tas bort.

När kärnavfall blir kärnämne – gäller minerallagen och att man inte får bryta uran?

Lämnar förslaget rum för att öppna ett geologiskt slutförvar som har blivit slutligt förslutet? Möjligheten för att ta upp använt kärnbränsle och använda som kärnämne i framtida reaktorer är en viktig aspekt i frågan om bränsleförsörjning för kommande reaktorkoncepter som kan använda sig av använt kärnbränsle från dagens teknologi. Dessutom kan transmutation av använt kärnbränsle minska strålningsnivåerna mångfaldigt och samtidigt begränsa den nödvändiga tiden för säker deponering. Detta är åtråvärt med tanke på miljöpåverkan men även för att kunna skydda kommande generationer på lång och överskådlig sikt. Ett "konventionellt" geologiskt slutförvar (t.ex. KBS-3 teknologin) ska kunna garantera miljösäkerhet till uppemot 1 miljon år och skydda människa och miljö från förhöjda strålningsnivåer. Detta anses realistiskt då denna tidssyn ligger utanför människans förståelse av framtiden: ett bra exempel är teknologiutvecklingen de senaste 100 åren där radion ansågs vara hög teknologi. Transmutation åt andra sidan tillåter att sänka tiden för farlig höga stråldoser till 1000 år vilket är fortfarande svår för människan att föreställa sig men förmodligen inte helt omöjligt.

Det är i SKS intresse att underlätta uppförandet av nya reaktorer. En gren i teknologiutveckling av nya kärnreaktorer syftar på små, modulära, autonoma reaktorer. I dagsläget är det inte aktuellt, då sådana reaktorer inte finns kommersiellt, men utvecklingen kan snabbt gå framåt. Behovet av utbyggandet av fossilfri el är stort världen runt och det är erkänt att kärnkraft måste förbli en grundsten i energimixen för att nå klimatmålen.

Att slutförvara utländskt kärnavfall är politisk en svår fråga och (förmodligen) inte tillåten i Euratom överenskommelsen. Därmed är det egentligen inte relevant för svensk lagstiftning! Samtidigt så är kärnavfall och säker förvaring inte enbart av lokalt intresse. EUs mål med att hjälpa medlemsstater genom samverkan borde göra det möjligt att samarbeta i avfallsfrågan, särskilt om EU medlemsstater inte har de geologiska förutsättningar som t.ex. i Sverige eller Finland.

SKS anser att det är viktigt att frågan om att kunna återta kärnavfallet inte stängs. I ljuset av nya kärnkraftteknologier är det relevant att betrakta det använda kärnbränslet som en framtida resurs varför en sådan utveckling bör tas i beaktande när det gäller frågan om återtagbarhet. Slutförvaret bör därför utformas så att det ger möjlighet att på ett relativt enkelt sätt återta kärnbränsle men samtidigt är så säkert att det fungerar som ett slutförvar.

En permanent avstängt reaktor borde kunna återtas i drift om alla säkerhetskrav är uppfyllda.

SKS anser att upprätthållandet av ett förbud mot att ta en permanent avstängd reaktor åter i drift (7kap. 1§) inte är till gagn för Sverige ur ett försörjningstrygghetsperspektiv. Ett förbud mot att ta en permanent avstängd reaktor åter i drift innebär att vi förbjuder

oss själva möjligheten att överväga alla alternativ, även i en situation då förutsättningar på elmarknaden kanske ser väsentligt annorlunda ut än idag. Enligt alla prognoser kommer elbehovet att öka de kommande åren och elsystemet står inför stora utmaningar.

SKS anser att förbudet bör tas bort i sin helhet. Tillståndsfrågan bör avgöras om anläggningen uppfyller gällande säkerhetskrav.

Särskiljande av områdena "Strålskydd" och "Säkerhet"

SKS noterar att utredningen håller isär begreppen "strålskydd" och "säkerhet". SKS anser att detta är en klok uppdelning och vill poängtera vikten av att inte blanda ihop dessa områden. Säkerhetsaspekter och strålskyddsfrågor har en lång historik av separat hantering, såväl i lag och i verksamhet, nationellt och internationellt. Säkerhetsarbetet går ut på att trygga barriärerna för att förhindra utsläpp till tredje man. Strålskyddsarbetet är snarare ett praktiskt arbete som går ut på att minska stråldoser till personal i vardagen och i normal drift. Det är två vitt skilda ämnesområden, där åtgärder och arbetssätt skiljer sig väsentligt åt varför områdena bör fortsatt särskiljas.

Beslut om detta yttrande har fattats av ordförande i Sveriges Kärntekniska Sällskap, Marcus Eriksson, efter föredragning av Petty Cartemo från föreningens remissutskott.

Sveriges Kärntekniska Sällskap
Stockholm 2019-09-02